

Bu ilk kısımda Yoganın doğadaki yeri, kendine özgü nitelikleri ve insan evrimi bakımından amacını araştırıp Yoga hakkında genel bir fikir edineceğiz.

Evrenin Anlamı

Etrafımızdaki dünyaya şöyle bir bakalım ve her şeyden önce kendimize dünya tarihinin ne anlama geldiğini soralım. Tarih okuduğumuz zaman o tarih bize ne söyler? Görünen o ki, insanların ve olayların hareketli bir panoraması, fakat aslında sadece gölgelerin dansından ibaret.* İnsanlar hakikat değil gölgedir çünkü; krallar ve devlet adamları, bakanlar ve ordular, savaşlar ve devrimler, devletlerin yükselişi ve çöküşü —bir gölge dansının karakteristiğini en çok bunlar taşır. Daha derinlere inmeye çalışan ve ekonomik koşulları, toplumsal örgütleri, düşünce akımlarını ele alan bir tarihçi bile gölgelerin, farkına varılamayan gerçekliklerin tanzim ettiği yanıltıcı

* Hint felsefesinde Batı'da kullanıldığı anlamıyla tarih ve tarihsellik terimlerine rastlanmadığı gibi zamansallık ifadesine de pek rastlanmaz. Zira Hint felsefesi, varlığın bir parçası olmayan ancak oluşum ve zamansallık içerdiğinden bizzat yanılısama olan *maya* kavramına önem verir. Mircea Eliade, modern Batı felsefesinin “durum içerisinde olmak,” “zamansallık ve tarihsellik tarafından oluşturulmak” adını verdiği olgunun Hint düşüncesindeki karşılığının “*maya* içinde varoluş” olduğunu belirtir. Dolayısıyla *maya* sadece kozmik yanılısama değil, aynı zamanda tarihselliktir. Yazarın tarih ve gölgeler arasında kurmuş olduğu bağın sebebi Batı'nın bakış açısından gerçeklik olarak algılanan tarihin, eski Hint felsefeleri bakımından bir illüzyon, yanılısama olarak algılanmasıdır. Teosofik görüşe göre tarihsel olay örüntüleri de tıpkı dans figürleri gibi birbirini izleyen ve tetikleyen bir dizi harmonik ve geçici hareketten ibarettir. — Ed.N.

formların ortasında kalır. Bu dünya aldatıcı formlarla, aldatıcı suretlerle doludur. Değerler tamamıyla yanlış, boyutlar belirsizdir. O yüzden spiritüel insan, dünyevi insanın değer atfettiği şeyleri kıymetsiz görerek onlardan kurtulmalıdır. Güneş ışınları altında göz kamaştırarak parlayan bütün o elmaslar, bilge insan için yalnızca kırılmış cam parçalarından ibarettir. Kralın tacı, imparatorun asası, dünyevi güçlerle kazanılan zaferler. Her biri Benliğin görkemini bir anlığına bile olsa görmüş bir insan için hiçbir şeydir. O hâlde gerçek olan nedir? Gerçekten değerli olan? Bizim vereceğimiz yanıt, dünyevi bir insanın vereceği yanıtta çok daha farklı olacaktır.

“Evren Benlik uğruna vardır.” Evrenin Ulu Mimarı* kendi dünyalarını ne maddi dünyanın bahşedebilecekleri için ne de arzu nesnelere üstünde kontrol sahibi olmak için tasarlar ve inşa eder. Onun tasarımı, güzellik ya da zevk uğruna bile değildir. Ama inşa ettiği dünyaları güzel ve haz veren nesnelere doldurmuştur. Gök kubbenin üstümüzde oluşturduğu azametli kavis, karla kaplı zirveleriyle dağlar, yumuşacık yeşillikleriyle çiçek kokulu vadiler, uçsuz bucaksız derinlikleriyle bazen bir göl kadar sakin bazense öfkeyle çalkalanan okyanuslar; bunların hepsi kendileri için değil, Benlik için var olurlar. Varoluşlarına sebep kendileri değildir çünkü onlar kendi başlarına herhangi bir şeye değil ancak Benliğe hizmet eder, Evrenin Ulu Mimarı'nın tecelli ve tezahürlerini ** mümkün kılarlar.

* Mason temelli yapılarca sıklıkla kullanılan ve bu sebeple Mason terminolojisine özgü olduğu düşünülen “Evrenin Ulu Mimarı” ifadesinin kökeni antik uygarlıkların kozmolojisine dayanmakta olup esasında ilk hareketi başlatan ve ardından onu sürdüren yaratıcı prensibe verilen isimdir. Kanonik dinler bakımından ilk kez ortaçağda, bazı İncillerde Tanrıyı tasvir etmek üzere kullanılmış ve ancak 1723'te, muhtemelen Kalvinist öğretilerden alınarak *Anderson Anayasası*'na girmiştir. Hâlihazırda Batı Ezoterizmine kaynaklık eden çoğu metin bu ifadeyi, kanonik dinlerdeki Tanrı anlayışını karşılayacak biçimde kullanmaktadır. — Ed.N.

** Tezahür; zâhir olmak, açığa çıkmak, belirlemek anlamına gelir. Tecelli kelimesi de hemen hemen aynı anlamlara sahiptir ancak idrak söz konusu olduğunda tecelli, tezahürün bir üst aşamasıdır. Tezahür genellikle dış dünyayı işaret ederken tecelli iç dünyayı vurgular ve literatürde “gaybî hakikatin kalpte hissedilir hâle gelmesi” olarak özetlenir. — Ed.N.

Bu dünya –bütün güzelliği, sevinçleri, ıstırabı, zevkleri ve acılarıyla– öylesine ustalıkla tasarlanmıştır ki, bu sayede tezahür eden her şeyde Benliğin güçleri ortaya çıkabilir. Ateş-dumanından* (*fire mist*) LOGOS'a** kadar her şey Benlik uğruna vardır. En ufak toz zerresi, semavi diyarlardaki en kudretli deva,** dağın kuytusunda gözden irak büyüyen bitki, gece göğünde ılık saçan yıldız —bütün bunlar, sayısız şekilde vücut bulan tek Ben'in parçaları kendi özdeşliklerinin farkına varabilsin ve etraflarını kuşatan madde aracılığıyla Benliğin güçlerini açığa çıkarabilsin diye vardır.

En ufak toz zerresinin ve en kudretli devanın bile Benliği tektir. “*Mamamsaha*,”**** der Sri Krishna, tüm bu *Jivatmalar*,**** yani tüm bu yaşayan ruhlar benim parçam, “benliğimin parçasıdır.” Evren onlar için vardır; güneş onlar için parlar, deniz onlar için dalgalanır, rüzgâr onlar için eser, yağmur onlar için yağar ki böylece Benlik, Kendisini maddede tezahür etmiş, evrende cisimlenmiş olarak bilebilsin.

* Teosofiyeye göre varoluş sadece fiziksel dünyadan ibaret değildir. Varoluşu oluşturan çok sayıda katman ve o katmanları oluşturan, henüz insan duyularının algılayamadığı pek çok materyal mevcuttur. Bu materyallerden biri de etherdir. Ve etherin suyula birleşmesi neticesinde Rudolf Steiner'in “gaz benzeri bir cevher” olarak tabir ettiği ateş-dumanı ortaya çıkar. Ateş-dumanı aynı zamanda Hindu metinlerinde *Hiranya Garbha* olarak adlandırılan kozmik yumurtanın bileşeninde bulunan materyallerden biridir. — Ed.N.

** Yunancada “söz, düşünce, fikir, söylev” anlamlarına gelen bir kelimedir. Antik Yunan felsefesinde ve Teolojide “Kainatta gizli olan, kainattaki tüm aykırılık ve kusurların ötesine geçen, kainatı düzenleyen ve ona biçim ve anlam veren ilahi akıl, var oluşun temeli.” anlamına gelir. Helena Petrovna Blavatsky'nin hazırlamış olduğu *Teosofi Sözlüğü*'nde *Logos*, her zaman tecelli hâlinde olan İlah, ezelden beri saklı duran ilk nedenin dış dünyadaki tezahürü olarak tanımlanır ve *Logos* kelimesinin isabetli bir seçim olduğu belirtilir çünkü söz, ilk neden ile aynı öze sahip düşüncenin dış dünyada tezahür etmiş hâlidir. — Ed.N.

*** *Deva*; Sanskrit dilinde ilahi, kutsal anlamına gelir. İngilizce *divine* kelimesinin de kökenidir. *Vedik* felsefenin erken dönemlerinde ateş, hava, toprak ve su gibi doğa kuvvetleri “*deva*” olarak nitelenirken zaman içerisinde üstün varlık (*supreme being*) anlayışı ortaya çıkmış ve ilk dönemdeki bu doğa kuvvetleri ilahi güçlere (tanrılara) dönüşerek kendi içlerinde *deva* ve *asura* olarak ikiye ayrılmıştır. Aynı kelime Budist kozmolojideyse tanrı ve tanrıçaları nitelemek için kullanılmaktadır. — Ed.N.

**** Sanskrit dilinde “benim parçam” anlamına gelen sözcük. — Ed.N.

***** *Jivatma*; evrensel yaşamı oluşturan ve birlik hâlinin bir temsili olan tek ruh, aynı zamanda insandaki canlılığı oluşturan bireyselleşmiş ruh. — Ed.N.

Bilincin Açılması

Teosofi'nin sıklıkla dile getirdiği anlamlı ve önemli fikirlerden birine göre aynı dizi sürekli tekrarlanır, aynı olaylar daha büyük ve daha küçük döngülerde birbirini takip eder. Bu döngülerden birini anlarsanız tümünü anlarsınız. Güneş sisteminin inşasında kullanılan yasaların tıpkısı, insanlığı var eden sistemin inşasında da kullanılır. Ateş-dumanından LOGOS'a kadar Benliğin güçlerinin açığa çıkmasına ve gelişmesine neden olan yasalar, insanoğlunun evreninde yinelenen bilinç yasalarının tıpkısıdır. Eğer birindeki yasaları anlayabilirseniz aynı şekilde ötekindeki yasaları da anlayabilirsiniz. İnsanın var oluşunu idrak ederseniz evrenin var oluşu kendini açığa vurur. Evrenin var oluşunu idrak ederseniz insanın var oluşu anlaşılır hâle gelir.

Taştan Tanrı'ya kadar uzanan bu gelişim milyonlarca yıl sürer. Ancak evrende gerçekleşen bu uzun gelişim süreci insan var oluşunun sınırları bakımından çok daha kısa bir zaman döngüsünde gerçekleşir ve bu o kadar kısa bir döngüdür ki, daha uzun olanın yanında neredeyse bir hiçtir. Geçmişin tüm gücünü arkasına alan benzer bir gelişim bireyde de gerçekleşir ancak döngü daha kısadır. Kendilerini evrim sürecinde açığa çıkararak tezahür eden bu kuvvetler, kendi güçleri bakımından kümülatiftir. Taşta cisimlenen bu kuvvetler zaman içerisinde gelişme gösterir ve güçlerinin birazını dışarıya verip mineral dünyasındaki açılımlarını tamamlarlar. Ardından mineraller için gereğinden fazla güçlü hâle gelir ve bitkiler alemine taşarlar. Orada, bitkiler alemi için fazlasıyla kudretli hâle gelene kadar kendi kutsallıklarını açığa çıkarır, mükemmelleşir ve hayvan formuna taşarlar.

Hayvanda edindikleri deneyimlerle genişler ve hayvanın sınırlarından taşır insan olarak zuhur ederler. İnsan varlığında gelişmeye devam eder, giderek artan bir kuvvetle birikip kendilerini içeride tutan çepere yoğun bir basınç uyguladıktan sonra bu sefer de insanın sınırlarından taşar ve varlığı insanüstü olmaya zorlarlar. Evrimin bu son sürecine "Yoga" adı verilir.

Bireye gelince, günümüz insanının uzun evrim sürecinin ardında –mineralden bitkiye, bitkiden hayvana, hayvandan insana ve ay küresindeki son meskenimizden yeryüzü adını verdiğimiz bu arz küresine– bildiğimiz evrim zincirinden başka zincirler de bulunur.* Buradaki evrimimiz kendi içindeki son evrimin bütün gücünü içinde barındırır ve bu sebeple evrimin Yoga olarak adlandırılan bu kısa döngüsüne geldiğimiz zaman kişi, insanoğlunun evrimi süresince biriken bütün kuvvetlere sahiptir. Nitekim geçişi hızlandıran da bu kuvvetlerin birikimidir. Yoga ile bilincin evrimi arasında bağ kuramazsak Yogayı anlayamayız çünkü bir evrende bilincin evrimini yöneten yasalar, Yoganın yasalarıyla tamamen aynıdır. Ve insanlığın büyük evriminde bilincin kendini geliştirip açılmasına aracılık eden ilkeler, Yoga vasıtasıyla kazandığımız ve kendi bilincimizin çok daha hızlı bir biçimde gelişmesi için başvurduğumuz ilkelerle aynıdır. Bu nedenle Yoga elbette, çoğu insanın tasavvur ettiği gibi, başlangıcı itibarıyla yeni bir şey değildir.

Tüm evrim kendi özünde birdir. Silsileler aynı, dizilimler özdeştir. İster bilincin evrendeki açılımını düşünün ister insan ırkındaki ya da bireydeki açılımını, bütün yasalar üstünde çalışabilir ve Yoga sayesinde aynı yasaları kendi bilincinize uygulamayı öğrenebilirsiniz. Çünkü tezahür aşamaları ne kadar farklı olursa olsun her şey aynı yasalara tabidir.

Başlangıçta size yabancı ve uzak görünen Yoga, ona bu açıdan baktığınızı zaman aşına olduğunuz bir simaya dönüşür ve tuhaf bir kılığa bürünmez. Bilincin açılımı ve formun bu açılıma tekabül eden evrimini incelediğiniz zaman insanın, insana özgü engelleri aşıp insanüstüne geçmesi ve kendisini tanrısal niteliklerin daha belirgin hâle geldiği bir noktada bulması o kadar da tuhaf bir şey değildir.

* Teosofide yeryüzü, her biri birer gezegenle temsil edilen küreler silsilesinin bir parçasıdır. Yeryüzünün gezegensel tını de tıpkı insandaki tin gibi çeşitli aşamalarda evrimleşmiştir ve bu aşamalar Güneş yaşamı, Ay yaşamı, Satürn yaşamı gibi isimler taşır. Ancak bu isimlendirme tamamen alegoriktir ve her gezegen ezoterik literatürde bir ilkeye tekabül eder. Benzer bir düzenleme tasavvuf literatüründe “felekler” olarak karşımıza çıkar ki, her ikisi de bilincin evrimleşme sürecinin bir ifadesidir. — Ed.N.